

Uchwała Nr XXIX/233/2020

Rady Gminy Zbuczyn

z dnia 26 sierpnia 2020 r.

**w sprawie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Zbuczyn
na lata 2020 – 2022.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713) oraz art. 179 ust. 2 w związku z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821) Rada Gminy Zbuczyn uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zbuczyn na lata 2020 – 2022 w brzmieniu, stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Ireneusz Chomka

Załącznik
do uchwały Nr XXIX/233/2020
Rady Gminy Zbuczyn
z dnia 26 sierpnia 2020 roku

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zbuczyn na lata 2020 - 2022

Zbuczyn, 2020 r.

Spis treści:

Wstęp	3
1. Podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Zbuczyn	4
2. Diagnoza sytuacji społeczno – demograficznej gminy Zbuczyn	4
2.1 Sytuacja na rynku pracy	5
2.2 Sytuacja mieszkaniowa gminy Zbuczyn	5
2.3 Szkoły, przedszkola i żłobki	5
2.4 Kultura	6
2.5 Bezpieczeństwo	8
3. System wspierania rodziny w gminie Zbuczyn	8
3.1 Pomoc społeczna	8
3.2 Świadczenia rodzinne i świadczenia alimentacyjne	11
3.3 Świadczenie wychowawcze	12
3.4 Program „Dobry start”	12
3.5 Świadczenia wynikające z ustawy „Za życiem”	13
3.6 Specjalistyczne usługi opiekuńcze	13
3.7 Pomoc materialna dla uczniów	14
3.8 Karta dużej rodziny	15
3.9 Asystent rodziny i system pieczy zastępczej	15
3.10 Profilaktyka uzależnień	17
3.11 Poradnictwo specjalistyczne	18
3.12 Zespół interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	18
4. Analiza SWOT.....	19
5. Cele i zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Zbuczyn na lata 2020-2022.....	21
6. Realizatorzy Programu	25
7. Źródła finansowania Programu	25
8. Monitoring i ewaluacja realizacji Programu	25
9. Podsumowanie	26

Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zbuczyn na lata 2020-2022 jest dokumentem opartym na przepisach ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który w art. 176 pkt 1 zawiera zapis o obowiązku opracowania i realizacji, w ramach zadań własnych gminy, trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny.

Zadania określone w Programie stanowią kontynuację zadań realizowanych w ramach Programu w latach ubiegłych.

Odbiorcami Programu są rodziny mieszkające w Gminie Zbuczyn, w szczególności borykające się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz innymi problemami społecznymi.

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, stanowi jego najmniejszą, podstawową komórkę. To rodzina jest podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka, w którym nabywa wiedzę o otaczającym go świecie, uczy się odróżniać dobro od zła. Współczesna rodzina boryka się z wieloma problemami, które mają negatywny wpływ na zapewnienie dzieciom prawidłowej opieki i wychowania. Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz przy użyciu sił i środków społecznych.

Program przewiduje tworzenie optymalnych warunków do poprawy jakości funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, poprzez podjęcie działań profilaktycznych, działań obejmujących diagnozę, pomoc terapeutyczną, wychowawczą i socjalną oraz działań wspierających i wzmacniających rodzinę biologiczną.

W świetle założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pomoc dziecku i rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i powinna być świadczona przez specjalistów w ramach spójnego systemu pracy środowiskowej. Ważne, aby zmiana sytuacji rodziny odbywała się w oparciu o zasadę wzajemnej współpracy, zaufania i przy aprobacie ze strony rodziny, z wykorzystaniem zasobów rodziny oraz środowiska lokalnego.

1. PODSTAWY PRAWNE GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY DLA GMINY ZBUCZYN

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r., poz. 821)
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218).
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2019 r. poz. 852 z późn. zm.)

2. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO – DEMOGRAFICZNEJ GMINY ZBUCZYN

Zbuczyn jest gminą leżącą w powiecie siedleckim. Gmina Zbuczyn graniczy z gminami: od północnego - wschodu z Gminą Olszanka (powiat łosicki), od wschodu z Gminą Międzyrzec Podlaski (powiat bialski), od południa z Gminą Trzebieszów (powiat łukowski), od południowego - zachodu z Gminą Łuków (powiat łukowski), od zachodu z Gminą Wiśniew (powiat siedlecki), od północnego-zachodu z Gminą Siedlce (powiat siedlecki), od północy z Miastem i Gminą Mordy (powiat siedlecki). Powierzchnia gminy Zbuczyn wynosi 211 km², co stanowi 0,59% powierzchni województwa mazowieckiego. Gmina Zbuczyn to największa gmina wiejska w powiecie siedleckim. Na terenie gminy znajdują się 43 miejscowości.

Na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba ludności w Gminie Zbuczyn wzrosła o 25 osób. Dla porównania w analogicznym okresie liczba ludności w województwie mazowieckim także wzrosła o 26 829 osoby, natomiast w powiecie siedleckim miała tendencję malejącą – zmalała o 40 osób.

Tabela 1 Liczba mieszkańców

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkańców w poszczególnych latach		
	2017	2018	2019
województwo mazowieckie	5 384 617	5 403 412	5 411 446
powiat siedlecki	81 402	81 352	81 362
gmina Zbuczyn	10 276	10 249	10 304

Źródło: Dane GUS

Analizując dane dotyczące struktury ludności w Gminie Zbuczyn według wieku w ostatnich 3 latach zauważa się wzrost liczby dzieci w grupie wiekowej 0-3 lat i 7-15 lat oraz mężczyzn w wieku powyżej 65 lat.

Tabela 2 Liczba mieszkańców z podziałem na wiek

Wiek	Liczba mieszkańców		
	2017 rok	2018 rok	2019 rok
0-3	522	521	544
4-6	358	341	350
7-15	1 071	1 100	1 129
16-18	404	385	340
19 – 65 – mężczyźni	3 348	3 327	3 329

19 – 60 – kobiety	2 816	2 802	2 830
> 65 mężczyźni	596	620	628
> 60 kobiety	1 161	1 153	1 154

Źródło: Dane UG Zbuczyn

2.1 Sytuacja na rynku pracy

Według stanu na 31 grudnia 2019 r. stopa bezrobocia dla powiatu wynosiła 4,3%, a dla województwa mazowieckiego 4,4%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Zbuczyn wynosiła 149, w tym 81 kobiet i 68 mężczyzn. Liczba osób długotrwale bezrobotnych - 64. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 0,62%.

Ważnym problemem społecznym jest bezrobocie, które wpływa na wzrost izolacji społecznej, przestępczości, alkoholizmu, narkomanii, a także innych zjawisk patologicznych. Wiąże się ono bezpośrednio z występowaniem ubóstwa wśród osób i rodzin nim dotkniętych. Powoduje destabilizację życia rodzinnego i prowadzi do zwiększenia kosztów związanych z pomocą społeczną, w tym przyznawanych w jej ramach świadczeń.

2.2 Sytuacja mieszkaniowa w gminie Zbuczyn

Gmina w świetle obowiązujących przepisów zobowiązana jest do zapewnienia lokalu mieszkalnego osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. W skład mieszkaniowego zasobu Gminy Zbuczyn w 2019 roku wchodziło 14 lokali, położonych w budynkach stanowiących wyłączną własność Gminy Zbuczyn zlokalizowanych:

- 1) Zbuczyn, ul. Terespolska 15 (bud. Ośrodka Zdrowia) – 3 lokale,
- 2) Zbuczyn, ul. Terespolska 17 (bud. wolnostojący) - 1 lokal,
- 3) Zbuczyn ul. Piwna 2 - 3 lokale,
- 4) Krzesk-Majątek (bud. Agronomówki) - 2 lokale,
- 5) Ługi Wielkie (dom nauczyciela) - 3 lokale,
- 6) Borki-Wyrki 16 - 1 lokal,
- 7) Tarcze - 1 lokal/lokal socjalny

Lokalami i budynkami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu gminy zarządza Wójt Gminy Zbuczyn.

2.3 Szkoły, Przedszkola i Żłobki

Gmina Zbuczyn stara się dbać o zapewnienie dostępności do edukacji, a także bogatej oferty zajęć dodatkowych. Szkoły również starają się dostosowywać ofertę edukacyjną do zmieniających się potrzeb kształcenia. Gmina Zbuczyn posiada dobrze rozwiniętą sieć szkół i przedszkoli. Ponadto na terenie gminy Zbuczyn działa Niepubliczny Żłobek Kraina Uśmiechu w Zbuczynie.

Tabela 3. Wykaz placówek oświatowych

Nazwa placówki	Adres placówki	Liczba dzieci (stan na 30.09.2019 r.)
Szkoła Podstawowa im. Żołnierzy Wyklętych w Borkach-Kosach	Borki-Kosy 24	103
Szkoła Podstawowa w Krzesku – Królowa Niwa	Krzesk – Królowa Niwa 23	162

Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Borkach-Wyrkach	Borki-Wyrki 17	55
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Izdebkach – Kosnach	Izdebki – Kosny 38	96
Niepubliczna Szkoła w Ługach Wielkich	Ługi Wielkie 39	32
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zbuczynie	ul. Jana Pawła II 3, Zbuczyn	411
Szkoła Podstawowa im. Jana Czesława Tejcherta w Czuryłach	Cielemęc 44	89
Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Dziewulach	ul. Kościelna 10	106
Gminne Przedszkole w Zbuczynie	ul. Jana Pawła II 1, Zbuczyn	150
Niepubliczne Przedszkole w Borkach - Wyrkach	Borki-Wyrki 17	28
Niepubliczne Przedszkole w Dziewulach	ul. Kościelna 10, Dziewule	18
Niepubliczne Przedszkole w Cielemęcu	Cielemęc 45	20
Niepubliczne Przedszkole w Ługach Wielkich	Ługi Wielkie 39	18
Niepubliczne Przedszkole w Izdebkach – Kosnach	Izdebki – Kosny 38	43
Niepubliczne Przedszkole w Borkach - Kosach	Borki – Kosy 24	41

Źródło: Dane UG Zbuczyn

2.4 Kultura

Na terenie gminy Zbuczyn działa Gminny Ośrodek Kultury w Zbuczynie z Filią w Starym Krzesku. Gminny Ośrodek Kultury w Zbuczynie to samorządowa instytucja kultury, której podstawowym celem jest prowadzenie działalności kulturalnej skierowanej bezpośrednio do mieszkańców Gminy Zbuczyn, polegającej na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie dóbr kultury.

Najważniejsze cele i zadania działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Zbuczynie to:

- wszechstronna edukacja kulturalna i wychowanie poprzez sztukę,
- tworzenie warunków do rozwoju profesjonalnego i amatorskiego ruchu artystycznego dla ludzi w każdym wieku,
- rozpoznawanie, rozbudzanie oraz zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych,
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru i rękodzieła ludowego,
- kształtowanie wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze,
- wychowanie poprzez udział w działaniach kulturalnych,
- upowszechnianie wartościowych zjawisk kulturalnych wśród mieszkańców Gminy Zbuczyn i regionu,
- inicjowanie i promowanie innowacyjnych form uczestnictwa w kulturze,
- rozbudzanie i wspomaganie społecznej aktywności kulturalnej,
- pielęgnowanie więzi lokalnych,
- integrowanie społeczności lokalnych poprzez współtworzenie warunków do kultywowania i rozwijania narodowych, etnicznych, regionalnych, środowiskowych wartości kulturowych,

- prowadzenie działalności kulturalnej w świetlicach wiejskich na terenie Gminy Zbuczyn (Borki-Wyrki, Chromna, Czuryły, Dziewule, Grochówka, Grodzisk, Januszówka, Jasionka, Karcze, Krzesk-Królowa Niwa, Łącznowola, Maciejowice, Modrzew, Rówce, Rzążew, Smolanka, Stary Krzesk, Tchórzew, Tęczki, Wólka Kamienna),
- współdziałanie z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami o podobnych celach i zadaniach w kraju i za granicą,
- budowanie partnerstw służących realizacji celów statutowych.

Ustawowy obowiązek zaspokajania kulturalnych potrzeb społeczeństwa, upowszechnianie kultury w różnych jej działach i dla każdej grupy wiekowej mieszkańców Gminy Zbuczyn, Ośrodek realizuje poprzez:

- prowadzenie zespołów artystycznych, grup twórczych, pracowni specjalistycznych i kół zainteresowań (Zespół Pieśni i Tańca NIWA, Formacja Tańca Nowoczesnego SLAJD, Akademia akordeonu, Akademia gitary, Akademia perkusji, Zespół wokalny „UliBabki”, Studio piosenki, Pracownia plastyczna, Uniwersytet Trzeciego Wieku),
- organizowanie i prowadzenie działalności w zakresie edukacji artystycznej dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów: edukacja muzyczna, edukacja plastyczna, edukacja taneczna, edukacja fotograficzna, edukacja teatralna w formie zajęć artystycznych, warsztatów, wykładów, spotkań z twórcami i artystami,
- współpracę z innymi instytucjami kultury i organizacjami społecznymi oraz stowarzyszeniami społeczno – kulturalnymi,
- upowszechnianie różnych form twórczości artystycznej w szczególności: muzyki, tańca, plastyki, fotografii, malarstwa, rzeźby,
- rozwijanie i otaczanie opieką amatorskiego ruchu artystycznego, sprawowanie mecenatu nad inicjatywami lokalnymi,
- organizowanie cyklicznych wydarzeń kulturalnych, festiwali i konkursów, min.: Akcja „U nas na podwórku”, „Ferie z GOK-iem”, „Lato z kulturą”, Uniwersytet I Wieku – program wykładów i ćwiczeń dla dzieci, Uniwersytet III Wieku – wykłady i ćwiczenia dla seniorów, Zajęcia świetlicowe „GOK w świetlicach”, Przegląd Kolęd, Pastorałek i Piosenek Świątecznych, Konkurs Piosenki Anglojęzycznej „Around the music”, Narodowe Czytanie, Konkurs Recytatorski im. Kornela Makuszyńskiego,
- organizowanie imprez plenerowych, min.: Dni Gminy Zbuczyn, Olimpiada Rodzinna w Starym Krzesku, Święto Pieczonego Ziemniaka w Januszówce, Pożegnanie Lata w Dziewulach.

W ramach GOK Zbuczyn działa Gminna Biblioteka w Zbuczynie z filią biblioteczną w Krzesku i filią biblioteczną w Czuryłach, której zadaniem jest:

- zaspokajanie i rozwijanie potrzeb czytelniczych społeczności gminnej,
- gromadzenie i udostępnianie materiałów bibliotecznych niezbędnych do samokształcenia i rozwoju kulturalnego,
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych,
- prowadzenie działalności informacyjno – bibliograficznej,
- popularyzacja książki i czytelnictwa,

- współdziałanie z bibliotekami szkolnymi, instytucjami kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa;

Biblioteka pracuje na elektronicznym, zintegrowanym systemie bibliotecznym MAK+, stworzonym i rozwijanym przez Instytut Książki. Umożliwia on tworzenie elektronicznego katalogu bibliotecznego, ujednoczonego i przejrzystego sposobu opisu publikacji, bazy użytkowników placówki, rejestrację wypożyczeń i udostępnień zasobów oraz prowadzenie statystyki bibliotecznego. Pracując w systemie MAK+, biblioteki katalogują i udostępniają swoje zbiory jednocześnie w dwóch miejscach: na stronie www.gokzbuczyn.pl poprzez katalog online oraz na stronie www.szukamksiazki.pl.

2.5 Bezpieczeństwo

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 5 czerwca 1990 r. o samorządzie gminnym do zadań własnych gminy należy m.in. zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Na terenie Gminy Zbuczyn instytucją, które w sposób bezpośredni zabezpiecza porządek i bezpieczeństwo publiczne jest Posterunek Policji w Zbuczynie Komisariatu Policji w Mordach będący w strukturach Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach.

3. SYSTEM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE ZBUCZYN

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zbuczyn na lata 2020-2022 będzie służył realizacji gminnej polityki rodzinnej. W Gminie funkcjonuje wiele różnorodnych instytucji i organizacji, mających w obrębie swoich zainteresowań działania ukierunkowane na rodzinę i dziecko.

3.1 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przewyższaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Pomoc społeczna ma na celu wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna realizowana jest w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. Świadczenia z pomocy społecznej udzielane są osobom o niskich dochodach lub całkowicie pozbawionym dochodu.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów i wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast) na poziomie gmin. Realizując zadania pomocy społecznej współpracują oni, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

W Gminie Zbuczyn zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który został utworzony uchwałą Gminnej Rady Narodowej w Zbuczynie Poduchownym Nr XII/43/90 z dnia 22 kwietnia 1990 roku. Celem działań Ośrodka jest świadczenie pomocy społecznej osobom i rodzinom zamieszkującym na terenie Gminy Zbuczyn, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbuczynie oferuje pomoc materialną, rzeczową, usługową, pracę socjalną. Ponadto koordynuje działania Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Podejmuje czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty. Realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie

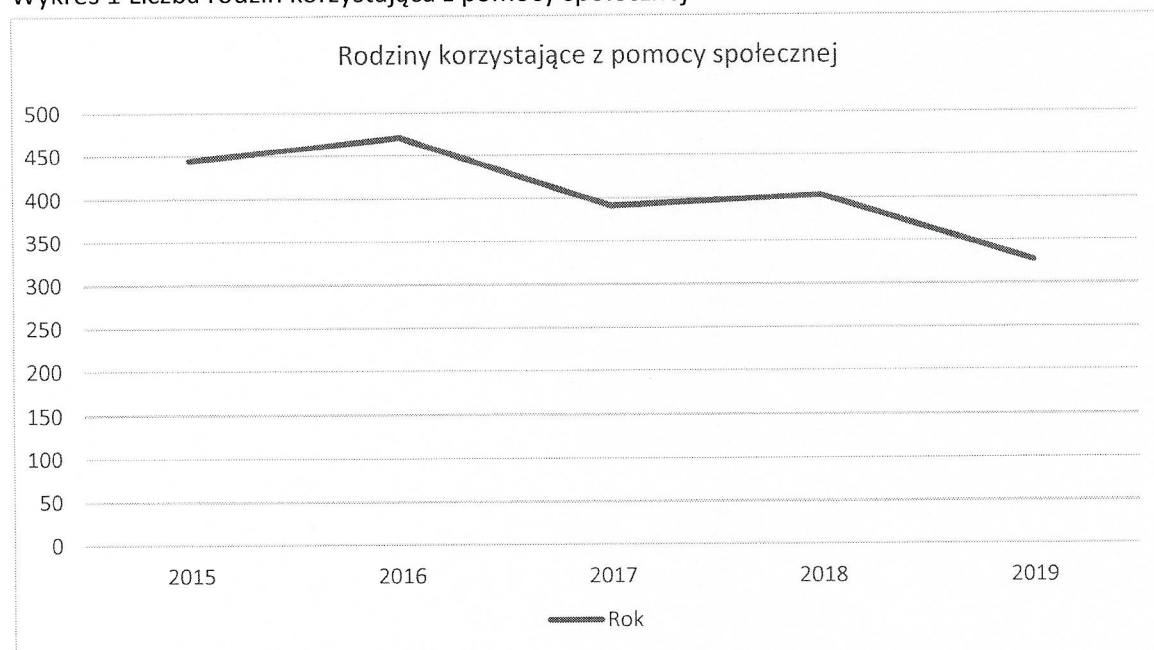
pieczy zastępczej, przyznaje i wypłaca świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze i dobry start, fundusz alimentacyjny, pomoc materialną dla uczniów oraz realizuje Karty Dużej Rodziny.

Ustawa o pomocy społecznej określa rodzaje zasiłków, kryterium dochodowe, wysokości świadczeń i zasady ich waloryzowania. System świadczeń pieniężnych oparty jest na trzech podstawowych rodzajach zasiłków: zasiłku stałym, okresowym i celowym. Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 701 zł,
- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 528 zł.

Z roku na rok spada liczba decyzji dotyczących zasiłku celowego i okresowego. Zmniejszająca się liczba wydawanych decyzji administracyjnych, jest efektem spadku liczby środowisk korzystających z pomocy finansowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbuczynie.

Wykres 1 Liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

Systematycznie wzrasta zapotrzebowanie na pomoc niemieszczącą się w płaszczyźnie finansowej, usługowej, czy w naturze. Coraz częściej osoby korzystające z pomocy społecznej poszukują wsparcia psychologicznego, terapeutycznego, prawnego, czy w postaci pracy socjalnej. W dzisiejszych czasach ubóstwo staje się pojęciem względnym, rodziny z uwagi na polepszenie się ich sytuacji finansowej, ukrywają swoje problemy. Pracownicy muszą wykazać się umiejętnościami prowadzenia szeroko rozumianej pracy socjalnej. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Jest ukierunkowana na rozwiązywanie różnych problemów dotyczących osób lub rodzin, powodujących określone dysfunkcje w ich życiu lub prowadzących do ich wykluczenia społecznego. Celem pracy socjalnej w wymiarze jednostkowym jest doprowadzenie, przy jednoczesnym wykorzystaniu potencjału osób, których dotyczy, do osiągnięcia stanu, w którym osoby te, na miarę własnych możliwości, będą mogły funkcjonować w społeczności lokalnej, wypełniać prawidłowo role społeczne i posiadać dostęp do określonych dóbr.

Z liczby rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej, duży procent stanowią rodziny mające na utrzymaniu małoletnie dzieci. Sporą część tych rodzin, cechuje bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych.

Tabela 4 Liczba rodzin objęta pracą socjalną w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin korzystających z pomocy w formie pracy socjalnej	364	422	251	356	283
- w tym liczba osób w tych rodzinach	1 239	1 360	740	1 037	835
Liczba rodzin korzystających wyłącznie z pracy socjalnej	81	137	107	141	65
- w tym liczba osób w tych rodzinach	211	365	288	362	165

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

Tabela 5 Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Ubóstwo	237	201	184	132	100
Potrzeba ochrony macierzyństwa	159	136	117	171	180
- w tym wielodzietność	73	57	35	28	29
Bezrobocie	92	74	62	50	37
Niepełnosprawność	108	92	87	91	88
Długotrwałą lub ciężką chorobą	135	118	95	87	88
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	58	45	27	21	17
- w tym rodziny niepełne	46	32	24	15	12
- w tym rodziny wielodzietne	15	11	2	2	1
Przemoc w rodzinie	6	2	0	1	0
Alkoholizm	24	18	19	13	10

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

Z liczby rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej, duży procent stanowią rodziny mające na utrzymaniu małoletnie dzieci. Sporą część tych rodzin, cechuje bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych.

Tabela 6 Liczba rodzin z dziećmi korzystająca z pomocy społecznej w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Potrzeba ochrony macierzyństwa	159	136	117	171	180
w tym wielodzietność	73	57	35	28	29
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenie	58	45	27	21	17
w tym: rodziny niepełne	46	32	24	15	12
rodziny wielodzietne	15	11	2	2	1

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej dużą popularnością cieszą się świadczenia przyznawane w ramach programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Od 2019 roku program zmienił nazwę i obecnie jest realizowany w ramach „Posiłek w szkole i w domu”. Świadczenia otrzymują rodziny, w których dochód nie przekracza 150% ustawowego kryterium dochodowego. Z tej formy pomocy korzystają zarówno dzieci, jak i osoby dorosłe, które z powodu choroby, niepełnosprawności, czy braku pracy potrzebują tego rodzaju wsparcia. W ramach programu dzieci i dorośli mogą korzystać z posiłków lub otrzymywać świadczenie pieniężne na zakup posiłków.

Tabela 7 Liczba rodzin korzystająca z pomocy w formie dożywiania w latach 2016-2019

	Pomoc państwa w zakresie dożywiania			Posiłek w szkole i w domu
	2016	2017	2018	2019
Liczba osób objęta programem	715	436	352	412
Liczba dzieci objęta programem, w tym:	546	413	336	294
- liczba dzieci korzystających z posiłków	499	405	332	294
- liczba dzieci korzystających z posiłków niewymagająca przeprowadzenia wywiadu środowiskowego	73	65	52	45
Liczba osób dorosłych objęta programem	169	23	16	118
- liczba dorosłych korzystających z posiłków	1	1	4	4
Liczba rodzin, którym przyznano zasiłek celowy	88	12	8	51
Koszt programu (zł)	350 000	240 000	210 000	220 000

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

3.2 Świadczenia rodzinne i świadczenia alimentacyjne

Zadania określone ustawą o świadczeniach rodzinnych obejmują w szczególności przyznawanie oraz wypłatę takich świadczeń jak:

- zasiłki rodzinne wraz z dodatkami,
- świadczenie opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy),
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, świadczenia rodzicielskie.

O świadczenia rodzinne mogą ubiegać się osoby, u których dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 674 zł, a w przypadku rodzin wychowujących dziecko niepełnosprawne 764 zł. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin i kwoty wypłaconych świadczeń.

Tabela 8 – Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń rodzinnych w latach 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	732	733	785	718
Kwota świadczeń (zł)	3 844 397	3 901 235	3 745 290	3 773 860

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

Głównym celem systemu alimentacyjnego jest wspieranie osób, a w szczególności dzieci uprawnionych do alimentów, które ich nie otrzymują z uwagi na bezskuteczność egzekucji. Wsparcie to realizowane jest poprzez przyznawanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Poza tym, wobec osób nie wywiązujących się z obowiązku alimentacyjnego (dłużników alimentacyjnych), zgodnie z uregulowaniami prawnymi, podejmowane są stosowne działania mające na celu wsparcie organów egzekucyjnych, tj. komorników sądowych w tym zakresie.

Tabela 9 Liczba rodzin korzystająca z funduszu alimentacyjnego w latach 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	39	37	32	25
Kwota świadczeń (zł)	279 973	353 180	219 210	169 200

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

3.3 Świadczenie wychowawcze

Do systemu świadczeń rodzinnych od kwietnia 2016 roku dołączyła nowa forma wsparcia, świadczenie wychowawcze realizowane w ramach Programu Rodzina 500+. Program przewidywał do czerwca 2019 roku wypłaty świadczenia wychowawczego w wysokości 500 zł miesięcznie na drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków. Dla rodzin o niskich dochodach wsparcie obejmowało, także pierwsze lub jedyne dziecko, przy spełnieniu ustawowego kryterium 800 zł lub 1 200 zł w przypadku wychowywania w rodzinie dziecka niepełnosprawnego. Od lipca 2019 roku świadczenie wypłacane jest na każde dziecko.

Tabela 10 Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń wychowawczych w latach 2016-2019

	Świadczenia wychowawcze			
	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	920	908	863	992
Liczba dzieci	1 681	1 538	1 482	2 105
Kwota wypłaconych świadczeń (zł)	7 156 574,50	9 449 381,64	8 971 717,80	10 489 893,70

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

3.4 Program „Dobry Start”

Program „Dobry Start” jest kolejnym komponentem kompleksowej i długofalowej prowadzonej przez rząd polityki rodzinnej. Szczegółowe warunki realizacji rządowego programu „Dobry Start” określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku. Świadczenie „Dobry Start” przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20 lat (także w przypadku ukończenia 20 lat w bieżącym roku przed rozpoczęciem roku szkolnego). Dzieci niepełnosprawne, uczące się w szkole, otrzymują świadczenie do ukończenia przez nie 24 roku życia (także w przypadku ukończenia 24 lat w bieżącym roku przed rozpoczęciem roku szkolnego).

Wsparcie z programu „Dobry Start” należy się rodzicom, opiekunom prawnym i faktycznym, (opiekun faktyczny to osoba, która sprawuje opiekę nad dzieckiem i wystąpiła do sądu o jego przysposobienie), rodzinom zastępczym, osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka, a także dyrektorom placówek opiekuńczo-wychowawczych i dyrektorom regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych. Świadczenie „Dobry Start” wynosi 300 zł jednorazowo na dziecko i jest, co do zasady niepodzielne, jednak, podobnie jak w przypadku świadczenia wychowawczego, gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu, sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach, kwotę świadczenia Dobry Start ustala się każdemu z rodziców w wysokości połowy kwoty przysługującego świadczenia Dobry Start (czyli 150 zł) – § 5 ust. 2 rozporządzenia.

Tabela 11 Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń „Dobry start” w latach 2018-2019

	2018	2019
Liczba rodzin	912	920
Liczba dzieci	1 468	1 480
Kwota wypłaconych świadczeń (zł)	440 400	444 000

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

3.5 Świadczenia wynikające z ustawy „Za życiem”

Od 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa „Za życiem”, Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin. Jednym z elementów Ustawy jest jednorazowe świadczenie pieniężne, w wysokości 4 000 zł, które nie jest uzależnione od dochodu w rodzinie. Przysługuje ono rodzinie, w której urodzi się żywe dziecko z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub nieuleczalną chorobą, która zagraża jego życiu, a powstała w prenatalnym okresie rozwoju lub podczas porodu.

Tabela 12 Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń „Za życiem” w latach 2017-2019

	Świadczenie „Za życiem”		
	2017	2018	2019
Liczba rodzin	0	0	1
Kwota wypłaconych świadczeń (zł)	0	0	4 000

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

Rodziny mogą liczyć również na inne formy wsparcia. Dla kobiety i jej dziecka, są to świadczenia opieki zdrowotnej w szczególności diagnostyka prenatalna, wsparcie psychologiczne, rehabilitacja lecznicza, zaopatrzenie w wyroby medyczne, opieka paliatywna i hospicyjna oraz porady laktacyjne. Wsparcie obejmuje, także zapewnienie dostępu rodzinom, w szczególnych sytuacjach, do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę. Doradztwo dotyczy realizacji indywidualnych potrzeb rodziny. Każda kobieta i jej rodzina może również skorzystać z pomocy i wsparcia asystenta rodziny, którego zadaniem jest:

- pomoc w dotarciu do miejsc oraz specjalistów, gdzie rodzina może otrzymać wsparcie,
- pomoc w uzyskaniu pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych,
- pomoc w załatwianiu spraw w różnych instytucjach w imieniu rodziny na podstawie upoważnienia,

- opracowanie wspólnie z kobietą w ciąży i/lub rodziną indywidualnego katalogu możliwego wsparcia,
- pomoc w zakresie pielęgnacji i opieki nad niemowlęciem,
- pomoc w codziennej organizacji życia rodziny, np. planowanie sposobów spędzania czasu wolnego.

3.6 Specjalistyczne usługi opiekuńcze

Na podstawie art. 18 ust 3 ustawy o pomocy społecznej Gmina organizuje i świadczy specjalistyczne usługi opiekuńcze. Szczegółowe przepisy dotyczące m.in. rodzaju usług i kwalifikacji osób świadczących takie usługi, określone są w rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 roku. Celem specjalistycznych usług opiekuńczych jest poprawa, jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez zapewnienie wysokiej jakości specjalistycznej pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach gdy są jej pozbawione oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić. Pomoc dostosowana jest do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego świadczonego przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są skierowane do osób dorosłych (wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego) oraz w wyjątkowych przypadkach dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi, pozbawionych dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych. W analizowanym okresie tj. w latach 2017-2019 z takich usług skorzystało 12 dzieci z terenu Gminy Zbuczyn. Ponadto w 2019 roku Gmina Zbuczyn realizowała Program „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych - edycja 2019”. Strategicznym celem Programu było wsparcie społeczne w formie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych osób niepełnosprawnych w wieku do 75 roku życia oraz dla dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału, na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Wysokość ponoszonych kosztów za korzystanie z usług jest zależna od dochodu osoby lub rodziny, ilości godzin oraz wysokości stawki godzinowej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach osoba zainteresowana może być częściowo lub całkowicie zwolniona z ponoszenia odpłatności.

Tabela 13 Liczba osób objęta specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	10	12	15
Koszty (zł)	46 500	54 154	60 000
Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych - edycja 2019	-	-	10
Koszty (zł)	-	-	24 460,80

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

3.7 Pomoc materialna dla uczniów

Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności, gdy w rodzinie występuje: bezrobocie,

niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo - wychowawczych, alkoholizm, narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe.

Stypendium szkolne udzielona jest rodzicom ucznia (opiekunom prawnym) lub pełnoletniemu uprawnionemu jako częściowa lub całkowita refundacja kosztów, poniesionych i udokumentowanych zakupów i opłat, na podstawie oryginałów faktur, rachunków lub innych dowodów wpłat dotyczących dofinansowanych kosztów zakupów lub opłat.

Tabela 14 Liczba osób objęta pomocą materialną dla uczniów w latach 2016-2019

Liczba osób korzystających z:	2016	2017	2018	2019
- stypendium socjalnego	215	161	120	125
- zasiłku szkolnego	4	6	7	0
Kwota świadczeń (zł)	98 650	94 837,50	80 000	142 600

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

3.8 Karta Dużej Rodziny

Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom posiadającym 3 i więcej dzieci. Od stycznia 2019 roku o kartę mogą ubiegać się także rodzice dorosłych dzieci. Do programu kwalifikują się dzieci w wieku do 18 roku życia oraz uczące się do 25 roku.

Tabela 15 Liczba rodzin korzystających z Karty Dużej Rodziny w latach 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	34	40	36	176
Liczba wydanych kart	203	199	244	478

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

3.9 Asystent rodziny i system pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wobec rodzin przeżywających trudności opiekuńczo - wychowawcze gmina podejmuje działania zmierzające do zapewnienia wsparcia, które w szczególności polegają na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążeniu do reintegracji rodziny.

W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w tej rodzinie, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy, podczas którego dokonując analizy sytuacji rodzinnej, poświęca szczególną uwagę problemom opiekuńczo - wychowawczym oraz zaspokajaniu przez rodzinę potrzeb najmłodszych jej członków. Jeśli wywiad środowiskowy potwierdzi występowanie trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, wówczas za zgodą rodziny pracę z nią podejmuje asystent rodziny.

Praca asystenta polega na wspieraniu rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych. Asystent rodziny pełni rolę pomocnika, mediatora i doradcy, wspiera i aktywizuje rodzinę, podejmuje

działania zmierzające do zmiany wzajemnych stosunków w rodzinie, do budowania pozytywnej motywacji do zmiany, a także poczucia własnej sprawczości, czy też możliwości wpływu na swoje życie. Towarzyszy rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań wyjścia z trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny pochodzenia i rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych.

Asystent rodziny to osoba wspierająca, stojąca po stronie rodziny, motywująca do zmian poprzez wzmacnianie pozytywne, czyli chwalenie konstruktywnych działań lub nawet myślenia o ich podjęciu. Wspiera i asystuje członkom rodziny w osiągnięciu ich własnych celów (tych, które są zgodne z normami prawnymi i społecznymi). Dopiero po nawiązaniu relacji z domownikami włącza cele instytucjonalne. Do warunków koniecznych asystentury należy nawiązanie relacji z rodziną, długofalowość pracy, dostosowanie stylu komunikacji i metod działania do faz procesu zmiany. Działania asystenta rodziny obejmują rozpoznanie potrzeb klientów i ocenę sytuacji rodziny z perspektywy jej członków oraz obiektywną diagnozę potrzeb i potencjalnych możliwości rodziny. Efektem tych działań jest stworzenie planu pracy z rodziną. Stopniowa realizacja zadań wynikających z planu pracy z rodziną prowadzi z czasem do jej usamodzielnienia się i minimalizowania roli asystenta. Wówczas asystent monitoruje działania poszczególnych osób w rodzinie dokonując ich okresowej oceny, aż do bezpiecznego poziomu usamodzielnienia się rodziny.

Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia sobie z sytuacjami dnia codziennego przez rodziców lub opiekunów dzieci. Asystent przeprowadza pogłębioną analizę występujących w rodzinie problemów oraz tworzy tak zwany łańcuch przyczynowo-skutkowy tych problemów, jak również ustala kolejność oraz sposób ich rozwiązania. Ważne, aby klient zgadzał się z postawioną diagnozą i wyrażał chęć pracy nad rozwiązaniem problemów. Zaplanowane działania powinny być dopasowane do możliwości i motywacji klienta. Efektem powinno być odzyskanie przez osoby korzystające z pomocy kontroli nad własnym życiem, która pozwoli im być samodzielnymi oraz umożliwi wypełnianie roli rodzica tak, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci. Praca z rodziną ma na celu także motywowanie do działania, przygotowanie do pełnienia ról społecznych odpowiednich do wieku, w tym także podnoszenia kwalifikacji oraz podejmowania pracy. W praktyce są to działania zmierzające do uniknięcia umieszczenia dziecka poza rodziną, w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub rodzinach zastępczych. Celem działań w sytuacji, kiedy dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej jest jak najszybszy jego powrót do rodziny. W tym kontekście ważna jest także partnerska współpraca z przedstawicielami innych instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny, a także aktywizacja środowiska lokalnego w pracy na rzecz rodziny. Ważną rolę pełnią tu organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, kościoły.

Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;

- wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psycho - edukacyjnych;
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach;
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Na przestrzeni lat widać utrzymującą się tendencję w zakresie liczby rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny.

Tabela 16 Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny w latach 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny	15	17	14	12

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

Pomimo pracy wielu służb i instytucji niestety czasem dochodzi do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy jest wiele i są one różne, zazwyczaj sytuacje te są złożone i skomplikowane. Jednak do najczęściej występujących powodów należą niewydolność opiekuńczo - wychowawcza rodziców, często połączona z problemem uzależnienia.

Dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, opiekę i wychowanie zapewnia się w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej, poprzez pobyt dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych i niezawodowych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Piecza zastępcza to czasowa forma opieki, w której ani placówka, ani rodzina zastępcza nie przejmują pełnej władzy rodzicielskiej nad przyjętymi do siebie dziećmi. Dzieci przebywają w pieczy zastępczej do czasu uregulowania ich sytuacji, tj. adopcji lub powrotu do rodziny naturalnej. Gmina partycypuje w kosztach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej (zadania własne gminy). Wysokość kosztów ponoszonych za pobyt dzieci przez gminę jest uzależniona od czasookresu, w którym dziecko przebywa w pieczy.

Tabela 17 Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2016-2019

	2016	2017	2018	2019
Liczba dzieci	8	16	16	16
Koszty (zł)	50 965,01	82 157,01	151 677,35	233 072,07

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

3.10 Profilaktyka uzależnień

Gmina Zbuczyn prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu w oparciu o założenia zawarte w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wyżej wymienione działania reguluje corocznie opracowywany Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

W 2019 roku zrealizowanych zostało szereg działań profilaktycznych i pomocowych adresowanych do mieszkańców Gminy Zbuczyn wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Zbuczyn.

3.11 Poradnictwo specjalistyczne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbuczynie od 2012 r. prowadzi placówkę specjalistycznego poradnictwa tj. Punkt Konsultacyjno-Interwencyjny w ramach, którego pomocy udzielał prawnik i psycholog.

Tabela 18 Liczba osób objętych pomocą Punktu Konsultacyjno-Interwencyjnego w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
Psycholog	38	72	52
Prawnik	22	26	26
Liczba godzin	144	144	144
Koszt (zł)	11 520	12 480	12 480

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

Przy Urzędzie Gminy Zbuczyn działa Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym w ramach, którego usługi świadczy terapeuta uzależnień.

3.12 Zespół interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Na terenie Gminy Zbuczyn działa Zespół Interdyscyplinarny, którego zadaniem jest kompleksowa pomoc osobom i rodzinom zagrożonym przemocą w rodzinie. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele instytucji: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, przedstawiciele placówek oświatowych, ochrony zdrowia, kuratorów sądowych.

Zadania Zespołu:

- diagnozowaniu problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowaniu działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu zapobieganie zjawisku,
- inicjowaniu interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- opracowaniu i realizacji planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnianiu informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,

- monitorowanie sytuacji rodzin, w których istnieje zagrożenie wystąpienia przemocy oraz rodzin, w których dochodzi do przemocy,
- prowadzenie dokumentacji działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w programie korekcyjno - edukacyjnym.

Poniższe zestawienie zawiera dane ilościowe wszczętych procedur Niebieskich Kart na terenie Gminy Zbuczyn.

Tabela 19 Niebieskie Karty w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
Liczba wszczętych procedur Niebieskich Kart	38	31	27
Liczba kontynuowanych z poprzednich lat procedur Niebieskich Kart	23	23	19
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
Liczba spotkań Grup Roboczych	115	119	80

Źródło: Dane GOPS Zbuczyn

4. ANALIZA SWOT

Aby zaprojektować skuteczne cele i działania na rzecz dziecka i rodziny, do dopełnienia obszaru diagnostycznego gminy w tym zakresie posłużono się analizą SWOT. Przeanalizowano obecny potencjał gminy (mocne i słabe strony) oraz wskazano na zewnętrzne warunki i procesy, które wpływają lub w najbliższym czasie będą wpływać na funkcjonowanie gminy w analizowanym obszarze (szanse i zagrożenia).

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • kompetentna kadra pracująca w obszarze pomocy społecznej, • dobra współpraca pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za pomoc rodzinom, • doświadczenie i wiedza pracowników działających na rzecz rodziny, • wsparcie asystenta rodziny w rodzinach dysfunkcyjnych, • nieodpłatna pomoc specjalistyczna w tym prawna i psychologiczna, • dostęp do edukacji, • wsparcie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, opieka psychologiczno – pedagogiczna w szkołach i przedszkolach, 	<ul style="list-style-type: none"> • mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, • niechęć osób do korzystania z poradnictwa specjalistycznego, tkwienie w uzależnieniu od pomocy, • niski poziom aktywności osób bezrobotnych, • brak nowych lokali socjalnych, • osłabienie funkcji rodzicielskich i bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, • brak kultury w utrzymaniu czystości środowiska, • brak nowych miejsc pracy, • brak aktywności własnej osób korzystających z pomocy społecznej, • brak wolontariatu,

<ul style="list-style-type: none"> • dobra współpraca z instytucjami pracujących na rzecz rodzin, • realizacja programów profilaktycznych, • systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną, • wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę socjalną z rodziną, • efektywna praca socjalna, • młodzież szkolna chętnie angażuje się w środowisku, • atrakcyjne tereny do zajęć rekreacyjno-sportowych, czyste środowisko, (brak zakładów przemysłowych). 	<ul style="list-style-type: none"> • wyuczona bezradność i roszczeniowość osób korzystających z OPS, • występowanie zjawiska przejmowania negatywnych wzorów i dziedziczenia biedy, • brak aktywności własnej osób korzystających z pomocy społecznej, • ograniczenia komunikacyjne.
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • edukacja rodziców, • podnoszenie kwalifikacji przez pracowników działających na rzecz rodziny, • wdrażanie nowych metod pracy z rodziną, dziećmi i młodzieżą, • zapobieganie niewydolności rodziny poprzez spotkania z psychologiem, pedagogiem, • realizacja projektów edukacyjno – wychowawczych ukierunkowanych na zapobieganie i niwelowanie agresji wśród dzieci, • realizacja programów profilaktycznych promujących zdrowy styl życia, • zwiększenie monitoringu zachowań niepożądanych wśród uczniów, • ustanawianie rodzin wspierających, • polityka państwa przyjazna rodzinom. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak perspektyw zatrudnienia młodych ludzi, • osłabienie wartości rodzinnych, zanik więzi rodzic – dziecko, • zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo – wychowawczych przez rodziców, • rozszerzenie zjawisk patologicznych (agresja, przemoc, uzależnienia), • wzrost liczby rodzin przeżywających trudności, • moda na „wychowanie bezstresowe” – bez zasad i wymagań, • zanik tradycji rodzinnych, • brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne, • uzależnienie rodzin od pomocy społecznej – zjawisko „dziedziczenia biedy”, • emigracja zarobkowa, • starzenie się społeczeństwa.

5. CELE I ZADANIA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY W GMINIE ZBUCZYN NA LATA 2020-2022

Cele główny programu:

Tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny poprzez rozwijanie systemu profilaktyki, wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej z terenu Gminy Zbuczyn

Cel szczegółowy: Wspieranie prawidłowej funkcji rodziny poprzez zabezpieczenie potrzeb bytowych.		
Zadania	Czas realizacji	Wskaźniki
1. Zaspokajanie podstawowych potrzeb bytowych rodzin poprzez udzielenie pomocy pieniężnej i niepieniężnej.	2020 - 2022	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia pieniężnego i niepieniężnego GOPS w Zbuczynie. 2. Liczba rodzin objętych dożywaniem w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”. 3. Liczba rodzin korzystających z jednorazowej pomocy z tytułu urodzenia dziecka. 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy rzeczowej w ramach programów obejmujących pomoc żywnościową. 5. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia rodzinne wraz z dodatkami. 6. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie rodzicielskie. 7. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie wychowawcze. 8. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie w ramach rządowego programu „Dobry start”. 9. Liczba rodzin, którym przyznano jednorazowe świadczenie na podstawie ustawy dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. 10. Liczba rodzin pobierających dodatki mieszkaniowe i zryczałtowany dodatek energetyczny. 11. Liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego. 12. Liczba wydanych „Kart Dużej Rodziny”.

2. Udzielanie dzieciom i młodzieży z rodzin dotkniętych trudną sytuacją finansową stypendium socjalnego i zasiłku szkolnego.	2020 - 2022	1. Liczba dzieci i młodzieży, którym przyznano stypendium szkolne. 2. Liczba dzieci i młodzieży, którym przyznano zasiłki szkolne. 3. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z rządowego programu „Wyprawka szkolna”.
Efekty: Poprawa sytuacji materialnej rodzin.		

Cel szczegółowy: Wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

Zadania	Czas realizacji	Wskaźniki
1. Diagnoza sytuacji rodzin na podstawie wywiadu środowiskowego oraz ustalenie planu pomocy.	2020-2022	1. Liczba rodzin. 2. Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych oraz ustalonych planów pomocy.
2. Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia w formie asystenta rodziny.	2020-2022	1. Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny. 2. Liczba asystentów rodziny.
3. Zapewnienie rodzinom specjalistycznego wsparcia (tj. psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, terapeutycznego, mediacji).	2020-2022	1. Liczba udzielonych porad. 2. Liczba osób objętych wsparciem.
4. Rozwianie działań wspierających i edukacyjnych skierowanych do rodzin biologicznych dzieci i młodzieży umieszczonych w pieczy zastępczej.	2020-2022	1. Liczba osób objętych wsparciem.
5. Zapewnienie usług dla rodzin z dziećmi tj. usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.	2020-2022	1. Liczba rodzin. 2. Liczba osób objętych usługami.
6. Organizowanie warsztatów i spotkań dla rodziców, podnoszenie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych.	2020 - 2022	1. Liczba zorganizowanych warsztatów i spotkań. 2. Liczba osób uczestniczących w warsztatach/spotkaniach.
Efekty: Poprawa funkcjonowania rodzin.		

Cel szczegółowy: Reintegracja społeczna rodzin oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym poprzez podejmowanie działań interdyscyplinarnych w obszarze wsparcia dziecka i rodziny.

Zadanie	Czas realizacji	Wskaźniki
1. Rozwijanie współpracy interdyscyplinarnej na rzecz rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych.	2020-2022	1. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarny na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 2. Liczba posiedzeń Grup Roboczych na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
2. Praca z rodzicem biologicznym na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	2020-2022	1. Liczba rodzin biologicznych pozostających we współpracy z pracownikiem socjalnym. 2. Liczba rodzin biologicznych pozostających we współpracy z asystentem rodziny. 3. Liczba rodzin biologicznych, których dzieci umieszczone są w pieczy zastępczej. 4. Liczba planów pracy podpisanych z rodzicami biologicznymi dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. 5. Liczba dzieci, które powróciły z rodziny zastępczej do rodziny biologicznej. 6. Liczba dzieci, które powróciły z placówki opiekuńczo-wychowawczej do rodziny biologicznej. 7. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. 8. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
3. Praca na rzecz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	2020-2022	1. Liczba opracowanych planów pomocy rodzinie. 2. Liczba okresowych ocen sytuacji rodziny.
Efekty: Kompleksowe wsparcie rodziny pozostającej w sytuacji kryzysowej poprzez realizację działań interdyscyplinarnych.		

Cel szczegółowy: Budowanie sieci wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez realizację wspólnych działań z lokalnym otoczeniem społecznym i obywatelskim, instytucjami publicznymi i partnerami lokalnymi.

Zadania	Czas realizacji	Wskaźniki
1. Wymiana doświadczeń między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.	2020-2022	1. Liczba spotkań/posiedzeń/konferencji na rzecz rodziny.

2.Organizowanie i podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych przez placówki oświatowe, organizacje i partnerów lokalnych na rzecz rodzin z dziećmi.	2020-2022	1.Liczba profilaktycznych i edukacyjnych szkoleń/wykładów/prelekcji z zakresu terapii uzależnień, przemocy, itp. skierowanych do rodziców. 2. Liczba profilaktycznych i edukacyjnych szkoleń/wykładów/prelekcji z zakresu terapii uzależnień, przemocy, itp. skierowanych do dzieci i młodzieży.
3.Realizacja programów/projektów na rzecz rodzin z dziećmi.	2020-2022	1.Liczba programów/projektów realizowanych we współpracy z instytucjami, organizacjami i podmiotami lokalnymi. 2. Liczba rodzin z dziećmi objętych realizowanymi programami.
Efekty: Utworzenie sieci wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.		

Cel szczegółowy: Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji i organizacji wspierających rodzinę i dzieci.		
Zadanie	Czas realizacji	Wskaźniki
1.Umożliwienie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracownikom działającym na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.	2020 - 2022	1. Liczba szkoleń/warsztatów/superwizji. 2. Liczba pracowników biorących udział w szkoleniach/warsztatach/sympozjach i superwizjach.
2. Wymiana dobrych praktyk wśród pracowników działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.	2020 - 2022	1. Liczba konferencji/spotkań/wykładów i imprez plenerowych.
3. Rozwój i promocja wolontariatu.	2020 - 2022	1.Liczba wolontariuszy. 2.Liczba projektów.
Efekty: Zwiększenie kwalifikacji i kompetencji pracowników instytucji i organizacji wspierających rodzinę i dzieci. Podniesienie jakości usług świadczonych przez podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny z terenu gminy Zbuczyn.		

Cel szczegółowy: Podnoszenie świadomości społecznej i wiedzy mieszkańców Gminy Zbuczyn z zakresu systemu wspierania rodziny i roli rodziny jako naturalnego środowiska wychowawczego.		
Zadanie	Czas realizacji	Wskaźniki
1.Upowszechnianie informacji o instytucjach, organizacjach świadczących pomoc na rzecz dziecka i rodziny.	2020-2022	1. Liczba działań informacyjno-edukacyjnych. 2. Liczba kampanii społecznych. 3. Liczba konferencji/spotkań/wykładów oraz imprez plenerowych.

2.Opracowanie i propagowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych skierowanych do rodzin z dziećmi.	2020-2022	1. Liczba opracowanych materiałów edukacyjnych (ulotki, broszury, publikacje).
Efekty: Podniesienie świadomości oraz zwiększenie wiedzy mieszkańców Gminy Zbuczyn na temat oferowanych form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Promowanie pozytywnego obrazu rodziny w środowisku lokalnym.		

6. RELIZATORZY PRGRAMU

Realizatorami Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Zbuczyn na lata 2020-2022 będą instytucje zawodowo zajmujące się wspieraniem i pomocą rodzinom. Współdziałanie oraz profesjonalne podejście do problemów występujących w rodzinie, umożliwi stworzenie spójnego i wielowymiarowego wsparcia rodziny. Do tych instytucji należą m.in.:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbuczynie
- Urząd Gminy Zbuczyn
- Posterunek Policji w Zbuczynie
- Sąd Rejonowy w Siedlcach Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Stoku Lackim
- Placówki oświatowe
- Placówki Służby Zdrowia
- Organizacje pozarządowe
- inne podmioty podejmujące działania na rzecz rodzin

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Głównym źródłem finansowania Programu będą środki własne Gminy Zbuczyn. Poza tym środki finansowe na realizację Programu pozyskiwane z:

- budżetu państwa
- Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy Unii Europejskiej
- budżetu organizacji pozarządowych (w tym środki pochodzące z wkładu własnego tych organizacji)

8. MONITORING I EWALUACJA REALIZACJI PROGRAMU

Monitoring realizowanych celów będzie opierał się przede wszystkim na analizowaniu danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zbuczynie oraz na pozyskiwaniu informacji od podmiotów realizujących poszczególne zadania. Uzyskane informacje pozwolą na ocenianie wartości i skuteczności Programu. Z uwagi na długi okres realizacji Programu, będzie podlegał on ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się wspieraniem rodzin.

Zakłada się, że Program będzie podlegał systematycznemu monitoringowi. W ramach prowadzonego monitoringu Programu weryfikowana będzie zgodność realizowanych działań programu z założeniami w nim zawartymi. Głównym realizatorem monitoringu będzie Koordynator Programu – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbuczynie. Materiał uzyskany w wyniku monitoringu będzie poddany analizie, posłuży do wyciągnięcia wniosków i dokonania ewaluacji Programu.

Produktem ewaluacji i monitoringu będzie sporządzany do 31 marca każdego roku sprawozdanie z realizacji Programu. W sprawozdaniu poza analizą założonych do osiągnięcia celów, stopniem realizacji wskaźników, znajdą się ewentualne uwagi odnośnie rozszerzenia zadań i kierunków działań na rzecz rodziny w przyszłości.

9. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zbuczyn na lata 2020-2022 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy, jakości życia rodzin, a szczególnie dzieci. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się z problemami. Aby osiągnąć zamierzone cele w realizację Programu powinny włączyć się aktywnie wszystkie instytucje, które w zakresie swoich działań mają wspieranie rodzin. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być poprawa funkcjonowania rodzin, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, zmniejszenie ryzyka wykluczenia społecznego, zminimalizowanie negatywnych zachowań, a przede wszystkim stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Ireneusz Chomka